

Valtiovarainministeriön päätös

valtionhallinnon yhteishankinnoista annetun valtiovarainministeriön päätöksen muuttamisesta

Valtiovarainministeriön päätöksen mukaisesti muutetaan valtionhallinnon yhteishankinnoista annettu valtiovarainministeriön päätös (766/2006), sellaisena kuin se on päätöksissä 650/2009, 1117/2014, 853/2017 ja 181/2022, seuraavasti:

1 §

Yhteishankittavat tuotteet ja palvelut

Seuraavat valtionhallinnon yhteishankinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:ssä tarkoitettujen yhteishankittavien tuotteiden ja palveluiden määrittämiseksi käytetään yhteistä eurooppalaista hankintanimikkeistöä ja sen pääsanastoa, CPV-luokittelu):

- 1) Sähkö, polttoaineet ja öljytuotteet
 - a) sähkö (09310000-5) ja siihen liittyvä salkunhoito (66130000-0),
 - 2) Toimistotarvikkeet ja -kalusteet
 - a) toimistotarvikkeet (30192000-1) [30000000-9; 30200000-1],
 - b) toimistokalusteet 39130000-2;
 - 3) Tietokoneet ja tietotekniset laitteet, niiden osat ja tarvikkeet (30200000-1)
 - 4) Ajoneuvot ja ajoneuvopalvelut (34100000-8)
 - a) ajoneuvolain (82/2021) 2 luvun Ajoneuvojen luokitus 20 - 41 §:ssä määritetyt ajoneuvot;
 - 5) Matkustuspalvelut
 - a) kotimaan ja ulkomaan matkustukseen käytettävät lentokuljetuspalvelut 60423000-9, 6041000-5,
 - b) matkatoimistopalvelut (63510000-7);
 - 6) Eräät muut palvelut
 - a) työterveyshuolto (85147000-1),
 - b) valtion maksuaikakorttihakaisut (pätös ei koske tankkausta maksuaikakorttihakaisuilla) (66000000-0),
 - c) leasingpalvelut (tietokoneet, tietotekniset laitteet, toimistokoneet ja -laitteet, toimistokalusteet) (66000000-0, 66114000-2),
 - d) ajoneuvojen leasingpalvelu 66000000-0, 66114000-2 ja siihen liittyvät korjaus-, huolto- ja muut palvelut (50100000-6),
 - e) kielipalvelut (74831000-3);
 - 7) Tieto- ja puheliikenne
 - a) tietoliikenne ja tietoliikennepalvelut (64200000-8),
 - b) puheliittymät ja puhepalvelut (64210000-1).

2 §

Yhteishankinnan hankintayksikkö

1 §:ssä tarkoitettujen yhteishankittavien tuotteiden ja palveluiden kilpailuttamisesta valtionhallinnolle vastaa yhteishankinnan hankintayksikkönä toimiva valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy.

Valtionhallinnon yhteishankintojen kehittämisestä vastaavat valtiovarainministeriö ja Hansel Oy. Valtiovarainministeriö ja Hansel Oy kehittävät valtionhallinnon yhteishankinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (765/2006) 1 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden ja palveluiden yhteishankintoja koordinaatioryhmässä, jossa on mukana myös virastojen edustus. Valtiovarainministeriö ja Hansel Oy tekevät päätökset yhteishankintojen kehittämisestä koordinaatioryhmän suositusten mukaisesti.

Yhteishankinnan hankintayksikön (Hansel Oy) on kilpailutettava 1 §:ssä tarkoitetut yhteishankittavat tuotteet ja palvelut pääsääntöisesti puitejärjestelyin. Puitejärjestelyn rinnalle Hansel Oy voi perustaa myös dynaamisen hankintamenettelyn. Erikseen tunnistetuissa tuotteissa ja palveluissa Hansel Oy:n on mahdollista perustaa hankintaa varten pelkkä dynaaminen hankintamenettely. Hansel Oy päättää tapauskohtaisesti vain dynaamisen hankintamenettelyn kautta tehtävistä kilpailutuksista kuultuaan asiassa ensin valtiovarainministeriötä.

Yhteishankinnan hankintayksiköllä on mahdollisuus tehdä erilaisille käyttäjäryhmille omat erilliset puitejärjestelyt, silloin kun valtiovarainministeriö ja Hansel Oy katsovat tämän tarpeelliseksi. Erillisten puitejärjestelyjen perustaminen edellyttää myös asianosaisten virastojen kuulemistä. Päätöksen erillisestä puitejärjestelystä tekee Hansel Oy kuultuaan asiassa sekä valtiovarainministeriön että asianosaisten virastojen kannat.

Yhteishankinnan hankintayksikkö tiedottaa valtion virastoille ja laitoksille yhteishankinnan kilpailutuksista, hankintapäätöksistä, solmituista sopimuksista, sopimusten käyttöönotosta ja käyttöön liittyvistä seikoista.

3 §

Muut hankintasopimukset

Virasto tai laitos voi käyttää tällä päätöksellä yhteishankittavaksi määrättyjen tuotteiden ja palveluiden hankinnassa muutakin kuin yhteishankintasopimusta, mikäli

1) virasto tai laitos on aloittanut yhteishankittavaksi määrätyn tuotteen tai palvelun hankintaa koskevan julkisen tarjousmenettelyn ennen tämän päätöksen voimaantuloa;

2) virastolla tai laitoksella on voimassaoleva ennen tämän päätöksen voimaantuloa kilpailutettu kirjallinen hankintasopimus yhteishankittavaksi määrätystä tuotteesta ja palvelusta;

3) viraston tai laitoksen tuotteen tai palvelun laadulle tai koostumukselle asettamat vaatimukset poikkeavat huomattavasti siitä, mitä yhteishankinnalla saavutetaan tai yhteishankintaa koskeva sopimus tarjoaa. Tämä voi ilmetä esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

a) tuotteen tai palvelun laatueroa silloin, kun yhteishankinnan sopimuksen mukaisen tuotteen tai palvelun laatu eroaa sen käyttöön liittyvien olennaisten tekijöiden kohdalla hankintayksikön tarvitseman tuotteen laatutasosta,

b) tavaran tai laitteen koostumuksen erona silloin, kun hankintayksikkö hankkii tavaran tai laitteen erityiseen käyttötärpeeseen kuten tutkimukselliseen tai opetukselliseen käyttöön,

c) kehitysyhteistyöhankkeita koskevissa hankinnoissa ja tilanteissa, joissa tuotteen tai palvelun hankinta tehdään ulkomailla olevaan toimipaikkaan; tai

4) virastolle tai laitokselle muodostuva yhteishankinnan loppuhinta on huomattavasti korkeampi kuin saman hankinnan kokonaiskustannus käytettäessä muuta kilpailuttamista tai omaa hankintaa. Tämä voi ilmetä seuraavilla tavoilla:

a) yhteishankinnan kustannusten ovat hankintayksikölle merkittävästi korkeammat kuin muulla tavalla toteutetun hankinnan kokonaiskustannukset (mukaan lukien elinkaari- ja prosessikustannukset),

b) tuotteen tai palvelun toimittajan käyttämän joitakin valtionhallinnon yksiköitä koskevan erikoishinnoittelun perusteella, mikä käytännössä takaa hankintayksikölle muita valtion yksiköitä huomattavasti alhaisemman hintatason (esim. ohjelmistojen oppilaitoshinnoittelu oppilaitoksille ja yliopistoille).

Tilanteessa, jossa virasto tai laitos toteuttaa 1 §:ssä tarkoitettujen yhteishankittavien tuotteiden ja palveluiden hankinnan erityisen syyn perusteella muulla tavalla kuin talousarviolain 22 a §:n tarkoittamaa yhteishankintaa käyttämällä, sen tulee yksilöidä yhteishankinnasta poikkeamisen perusteena oleva erityinen syy hankintaa koskevassa päätöksessä tai sen liitteessä. Hankintapäätökseen tulee sisällyttää yksilöity selostus erityisestä syystä ja sen todentamista tarkentava selvitys, jonka perusteella toimenpide on yksityiskohtaisesti arvioitavissa muun muassa toimintaan kohdistuvissa tarkastuksissa.

4 §

Vastuullisuuden huomiointi valtionhallinnon yhteishankinnoissa

Valtionhallinnossa yhteishankittavien tuotteiden ja palveluiden kilpailuttamisesta on huomioidava kansallisen julkisten hankintojen strategian vastuullisuus- ja kestävyystavoitteet sekä mahdollisuuksien mukaan innovaatiotavoitteet. Päävastuu vastuullisuus- ja kestävyystavoitteiden asettamisesta ja seuraamisesta on yhteishankinnan hankintayksiköllä.

Tämä päätös tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

...ministeri Etunimi Sukunimi

Nimike Etunimi Sukunimi

VALTIOVARAINMINISTERIÖN PÄÄTÖS VALTIONHALLINNON YHTEISHANKINNOISTA ANNETUN PÄÄTÖKSEN MUUTTAMISESTA

1 Tausta

Valtion talousarviolain 22 a §:n 1 momentin mukaan valtionhallinnossa voidaan yhteishankintoina hankkia hallinnon käyttöön tarvittavia tavanomaisia tavaroita ja palveluita sekä laajasti käytettäviä tavanomaisia tietoteknisiä laitteistoja ja niiden ohjelmistoja sekä hallinnon yhteisiä tietojärjestelmiä. Valtioneuvoston asetuksella (765/2006) säädetään talousarviolain 22 a §:n 2 momentin perusteella tarkemmin säännöksiin yhteishankinnan piiriin kuuluvista tavaroista ja palveluista sekä yhteishankintojen valmistelusta ja toteuttamisesta. Asetuksen sisältämässä luettelossa yksilöidään tuoteryhmätasolla sellaiset tavanomaiset tavarat ja palvelut, laajasti käytettävät tavanomaiset tietotekniset laitteistot ja niiden ohjelmistot sekä hallinnon yhteiset tietojärjestelmät, joita valtionhallinnossa voidaan hankkia yhteishankintoina (yhteishankittavat tuotteet ja palvelut).

Valtioneuvoston asetuksessa säädetään myös tarkemmin yhteishankintojen valmistelua ja toteutusta koskevasta valtiovarainministeriön päätöksestä (766/766). Talousarviolain 22 a §:n 2 momentin ja valtioneuvoston asetuksen mukaisesti valtiovarainministeriö määrää päätöksellään siitä, mitkä valtioneuvoston asetuksessa tarkoitetuista yhteishankittavista tuotteista ja palveluista kuuluvat kulloinkin valtionhallinnon yhteishankintaan. Päätös velvoittaa virastot ja laitokset hankkimaan siinä mainitut tuotteet yhteishankintana; viraston ja laitoksen on järjestettävä oma hankintatoimensa, niin että se käyttää yhteishankintana valtiolle kilpailutettuja sopimuksia. Lisäksi valtiovarainministeriöllä on päätöksessään mahdollisuus määrätä muun muassa yhteishankinnan soveltamisalueen rajaamisesta, yhteishankinnan hankintayksiköstä sekä eräistä kilpailuttamisen suunnittelun ja toteuttamisen kanalta tarpeellisista käytännön yksityiskohdista.

Vuonna 2021 yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n yhteishankinnoilla hankittujen tuotteiden ja palveluiden arvo oli valtionhallinnon toimijoiden (virastot, liikelaitokset, valtion yhtiöt, valtion rahastot ja muut valtion organisaatiot) osalta yli 700 milj. euroa. Yhteishankintojen arvo on kasvanut merkittävästi viimeisten 15 vuoden aikana, ja yhteishankintasopimusten käyttö onkin valtionhallinnossa nykyisin vakiintunutta. Nopeasti muuttuva toimintaympäristö ja tekninen kehitys aiheuttavat kuitenkin jatkuvia muutoksia hankintayksiköiden tarpeisiin ja paineita myös valtiovarainministeriön päätöksen mukaisen yhteishankintavelvoitteen sisällön tarkentamiseen tai uudelleen määrittelyyn. Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) on laillisuustarkastuskertomuksessaan (10/2020) ottanut kantaa valtionhallinnon yhteishankintojen toteuttamiseen. Tarkastuksensa perusteella VTV suosittelee, että valtiovarainministeriö arvioi, tulisiko sen täsmentää päätöstä yhteishankintavelvoitteen piiriin kuuluvista tuotteista ja palveluista ja niiden sisällöstä. VTV:n keskeisenä huomiona on, että valtiovarainministeriön päätöksen piiriin kuuluvien yhteishankintavelvoitteen alaisten tuotteiden ja palveluiden käsite on tulkinnanvarainen sekä hankintayksiköissä että valtiovarainministeriössä ja Hansel Oy:ssä.

Valtiovarainministeriö asetti syksyllä 2021 työryhmän tekemään valtiovarainministeriön päätöksestä täsmennysehdotuksen. Työryhmässä on ollut edustus valtiovarainministeriöstä, Hansel Oy:sta, Valtiokonttorista ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta (Palkeet). Tehtävään liittyen työryhmä on kuullut haastatteluin verohallintoa, valtioneuvoston kansliaa, Puolustusvoimia, Poliisihallitusta, Tullia, maanmittauslaitosta, Senaatti-kiinteistöjä, Palkeita ja Valtoria. Lisäksi työryhmä pyysi kaikilta ministeriöiltä sekä virastoilta ja laitoksilta täsmennysehdotuksia asetukseen ja

päätökseen yhteisellä internetkyselyllä. Päätösluonnos oli lausunnolla ministeriöissä sekä virastoissa ja laitoksissa xx.x.-yy.y

2 Toimivalta

Yhteishankinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:ssä on säädetty, että valtionhallinnossa voidaan yhteishankintoina hankkia hallinnon käyttöön tarvittavia tavanomaisia tavaroita ja palveluita sekä laajasti käytettäviä tavanomaisia tietoteknisiä laitteistoja ja niiden ohjelmistoja sekä hallinnon yhteisiä tietojärjestelmiä. Asetuksen 2 § antaa valtiovarainministeriölle valtuuden, jonka perusteella valtiovarainministeriö määrää päätöksellään, mitkä 1 §:ssä tarkoitetuista tuotteista ja palveluista kuuluvat valtionhallinnossa yhteishankittaviksi. Lisäksi asetuksen 2 § antaa valtiovarainministeriölle valtuuden määrätä valtionhallinnon yhteishankintojen valmistelusta, aikataulusta, kilpailutettavan tuotteen tai palvelun tarkemmasta kuvaamisesta, yhteishankinnan suuruudesta ja jakamisesta, yhteishankinnan kohderyhmästä ja yhteishankinnan soveltamisalan rajaamisesta, yhteishankinnan hankintayksiköstä ja hankintasopimuksen allekirjoittamisesta sekä kilpailuttamista ja hankintaa koskevasta tiedottamisesta samoin kuin muista yhteishankinnan valmistelun ja toteuttamisen yksityiskohdista.

3 Perustelut päätöksen muuttamiseksi

Yhteishankintoina hankittavien tuotteiden ja palveluiden kuvaaminen käyttämällä eurooppalaista hankintasanastoa (CPV-luokittelu, Common Procurement Vocabulary)

Päätöksen 1 §:n 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä nimetyt yhteishankintoina hankittavat tuotteet ja palvelut kuvataan käyttäen eurooppalaista yhteistä hankintasanastoa (CPV-luokittelu, Common Procurement Vocabulary). CPV-luokittelu on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa 2195/2002 yhteisestä hankintasanastosta. Valtiovarainministeriön päätöksessä lueteltujen tuotteiden ja palveluiden kuvaamiseen käytetään CPV-luokittelun pääsanastoa.

Yhteishankittavaksi määrättyjen tuotteiden ja palveluiden kuvaamista CPV-luokittelulla puoltaa se, että tällä hetkellä päätöksessä kuvattujen tuotteiden ja palveluiden määrittelyyn liittyy tietyiltä osin tulkinnanvaraisuutta sekä hankintayksiköissä että valtiovarainministeriössä ja Hansel Oy:ssä. Hyödyntämällä CPV-luokittelun pääsanastoa hankintayksiköiden on mahdollista tarkistaa mitkä kaikki tuotteet ja palvelut kuuluvat kuhunkin päätöksessä mainitun tuote- tai palvelukategoriaan.

Valtiovarainministeriön päätös velvoittaa hankintayksiköt käyttämään Haselin tekemää yhteishankintasopimusta, mikäli sellainen on olemassa, kun ne hankkivat päätöksessä mainittuja tuotteita tai palveluita.

Vanhentuneiden ja käytöstä poistuneiden tuotteiden ja palveluiden poistaminen yhteishankittavien tuotteiden ja palveluiden luettelosta

Päätöksen 1 §:ssä kuvattua listausta yhteishankittavista tuotteista ja palveluista ehdotetaan muutettavaksi siten, että:

- kohdasta 2 poistetaan kohta 2a *toimistotarvikkeiden täyttö- ja suoratoimitukset*. Perusteena poistoon on se, että toimistotarvikkeiden toimitustapoihin ei ole tarkoituksenmukaista kohdistaa velvoitetta;

- muokataan kohtaa 1a muotoon *sähkö ja siihen liittyvä salkunhoito*. Perusteluna salkunhoidon lisäämiseen on se, että valtionhallinnon sähkönhankinnan keskeisenä tavoitteena on, että sähkön hinnan tulee olla ennustettavissa ja mahdollisimman edullinen. Sähkölaskutukseen liittyvien palveluiden tulee olla osa sopimusta, jotta vähennetään virastojen hallinnollista taakkaa. Sähkön hintasuojausmekanismin avulla valtio hajauttaa sähkön hankintaan liittyvää hintariskiä. Salkunhallinnalla pyritään maltilliseen ja markkinoita seuraavaan hintakehitykseen. Useiden vuosien sopimuskausilla on olemassa hintariski sähkön toimitushinnan määräytyessä kulloisenkin markkinatilanteen mukaan;
- muokataan kohtaa 3 *Tietokoneet ja tietotekniset laitteet, ja niiden osat ja tarvikkeet* siten, että poistetaan alakohdat *a tietokoneet (työasemat ja kannettavat)* ja *b näytöt*. Perusteena tähän on se, että käyttämällä kohdassa 3 *tietokoneet ja tietoteknisiä laitteet, niiden osat ja tarvikkeet* CPV-luokittelun mukaista pääsanastoa 30200000-1 (Atk-laitteet ja -tarvikkeet), ei mainituille alakohdille *a* ja *b* ole enää tarvetta;
- muokataan kohtaa 4 *Ajoneuvot ja ajoneuvopalvelut* siten, että poistetaan alakohdat *a henkilöautot ja tila-autot (myös erityistarkoituksiin muutettavissa olevat)*, *b* pakettiautot ja niiden alustat, *pick-up-autot ja pikkubussit (myös erityistarkoituksiin muutettavissa olevat)*, *c* maastoautot ja nelivetoautot (myös erityistarkoituksiin muutettavissa olevat) ja *d* kevyet kuorma-autot (<6 t) ja korvataan nämä uudella alakohdalla *a* ajoneuvolain (82/2021) 2 luvun *Ajoneuvojen luokitus 20 - 41 §:ssä määritetyt ajoneuvot*. Lisäksi kohtaan 4 *Ajoneuvot ja ajoneuvopalvelut* liitetään CPV-luokittelun mukainen pääsanasto 34100000-8 (Moottoriajoneuvot). Nämä muutokset antavat nykyistä selkeämmän kuvan ajoneuvoista, joiden hankinnassa virastojen, ministeriöiden ja laitosten on noudatettava yhteishankintavelvoitetta;
- muokataan kohtaa 6c *leasingpalvelut (tietokoneet, tietotekniset laitteet, toimistokoneet ja -laitteet, toimistokalusteet ja ajoneuvot)* siten, että siirretään ajoneuvojen leasing-palvelut omaksi kohdaksi 6d *Ajoneuvojen leasingpalvelu ja siihen liittyvä korjaus-, huolto- ja muut palvelut*. Lisäksi kumpaankin kumpaakin kohtaan liitetään CPV-luokittelun mukaiset pääsanastot 66000000-0 (Rahoitusvälityspalvelut), 66114000-2 (rahoitusleasing-palvelut) ja kohtaan 6d tämän lisäksi vielä 50100000-6 (ajoneuvojen ja niihin liittyvien laitteiden korjaus, huolto ja muut palvelut). Perusteluna on selkeyttää hankintayksiköille yhteishankintoina kilpailutettujen leasing-palveluiden määritelmää;
- lisätään kohtaan 6 uutena kohtana *6e kielipalvelut*. Perusteluina lisäykseen on se, että hankkimalla kielipalvelut yhteishankintana voidaan yhdistää valtion hankintavolyymi keskeisissä kielipareissa ja määritellä yhtenäinen tilaus- ja toimitusprosessi sekä yhtenäiset hinnoitteluperiaatteet.

Valtionhallinnon yhteishankintojen sisällöllisestä kehittämisestä vastaavat valtiovarainministeriö ja Hansel Oy

Valtionhallinnon yhteishankintojen sisällölliselle kehittämiselle ei tällä hetkellä ole olemassa selkeää rakennetta, ja yhteishankintojen sisällöllinen kehitys on pääosin tapahtunut yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n toimesta.

Päätöksen täsmennysehdotusta pohtineen työryhmätyön aikana virastojen ja ministeriöiden parista nousi esiin toivomuksia siitä, että valtiovarainministeriö osallistuisi nykyistä vahvemmin valtionhallinnon yhteishankintojen kehittämiseen. Tähän vastaamiseksi päätökseen ehdotetaan lisättäväksi

kohta, jossa päätetään valtionhallinnon yhteishankintojen koordinaatioryhmän perustamisesta ja sen tehtävistä. Päätökseen ehdotetaan kirjattavaksi, että yhteishankintojen kehityksestä vastaavat ensi sijassa valtiovarainministeriö ja Hansel Oy, ja kehittämisen tukena toimii säännöllisesti kokoontuva yhteishankintojen koordinaatioryhmä, jossa myös virastoilla on edustus.

Koordinaatioryhmän tehtävänä on ohjata valtionhallinnon yhteishankintojen sisällöllistä kehitystä. Sen tehtävänä ei ole osallistua Hansel Oy:n omistajaohjaukseen. Kehittäminen voi koskea mm. yhteishankintojen valmistelua ja käynnistämistä, yhteishankintojen aikataulutusta, kilpailutettavien tuotteiden tai palveluiden määrittelyä, yhteishankintojen suuruutta ja jakamista, yhteishankintojen kohderyhmistä sopimista, yhteishankintojen soveltamisalan rajaamista sekä kilpailuttamista ja hankintaa koskevaa tiedottamista.

Valtiovarainministeriön päätöksessä mainittujen tuotteiden ja palveluiden kilpailutustavasta sovitaan valtiovarainministeriön ja Hansel Oy:n kesken (uudet kilpailutukset)

Nykyisellään valtiovarainministeriön päätöksen alaisia yhteishankittavia tuotteita ja palveluita kilpailutetaan joko puitejärjestelyin tai dynaamisen hankintamenettelyn (DPS) kautta. Päätöksen täsmennysehdoista pohtineen työryhmätyön aikana tuli esiin se, että moni virasto kokee DPS:n menettelyt hallinnollisesti raskaiksi ja huomattavia prosessikustannuksia tuottaviksi. Moni virasto toivoikin nykyistä selkeämpi perusteita sille, millä perustein yhteishankintamenettelyt valitaan.

Tähän liittyen päätöksen ehdotetaan lisättäväksi, että yhteishankinnan hankintayksikön (Hansel Oy) on kilpailutettava päätöksessä tarkoitetut yhteishankittavat tuotteet ja palvelut pääsääntöisesti puitejärjestelyin siltä osin kuin nämä tulevat uudelleen kilpailutettavaksi. Puitejärjestelyn rinnalle Hansel Oy voi perustaa myös dynaamisen hankintamenettelyn. Erikseen tunnistetuissa tuotteissa ja palveluissa Hansel Oy:n on mahdollista perustaa pelkkä dynaaminen hankintamenettely. Yhteishankintojen kehityksestä vastaavat valtiovarainministeriö ja Hansel Oy päättävät tapauskohtaisesti vain dynaamisen hankintamenettelyn kautta tehtävistä kilpailutuksista.

Yhteishankintayksikön (Hansel Oy) on mahdollisuus tehdä erilaisille käyttäjäryhmille omat erilliset puitejärjestelyt

Virastojen ja ministeriöiden haastatteluista ja kyselyvastauksista tunnistettiin myös tarve sille, että valtiohallinnon yhteishankintakäytännöissä huomioitaisiin nykyistä paremmin eri hankintayksiköiden erilaiset toimintaympäristöt, tarpeet ja vaatimukset hankinnoille. Esimerkiksi usealla erityistehävää toteuttavalla virastolla on monesti erilaisia riskien hallintaan, varautumiseen tai perustehtävän toteutukseen liittyviä vaatimuksia, jotka tulisi huomioida jo hankinnan kilpailutusta suunniteltaessa. Näin ollen yksi ja samanlainen puitejärjestely tai tietyin yhteneväisin kriteerein järjestetty dynaaminen hankintamenettely ei välttämättä palvele parhaalla mahdollisella tavalla kyseisiä virastoja. Ratkaisuksi tähän ehdotetaan, että Hansel Oy:n on mahdollista tehdä tilannekohtaisesti erilliset puitejärjestelyt tai dynaamiset hankintamenettelyt erikseen tunnistetuissa tilanteissa. Tällaiset tilanteiden tunnistaminen tapahtuu valtiovarainministeriön, Hansel Oy:n ja asianosaisten virastojen kesken, minkä jälkeen Hansel Oy:n on mahdollista tehdä päätös erillisestä kilpailutuksesta.

Lisätään päätökseen valtiovarainministeriön ohjauskirjeen (VM 31/01/2006) mukaiset ehdot, joiden perusteella virasto tai laitos voi käyttää päätöksessä määrättyjen tuotteiden ja palveluiden hankintaan muutakin kuin yhteishankintasopimusta

Talousarviolain 22 a §:n mukaan valtionhallinnon virastolla ja laitoksella on velvollisuus osallistua keskitettyyn kilpailuttamiseen. Valtiovarainministeriön kirjeellä (VM 31/01/2006) on täsmennetty sitä, miten talousarviolain perusteluissa on määritelty ne tilanteet, joissa viraston tai laitoksen on mahdollista poiketa yhteishankintamenettelystä vedoten erityisolosuhteeseen. Erityisolosuhteella tarkoitetaan sellaista yksittäistä tilannetta, jossa hankinta ei erityisestä syystä ole toteutettavissa yhteishankinnan piirissä. Tällöin virasto tai laitos voi järjestää hankinnan muulla tavalla. Erityisen syyn mukainen peruste yhteishankinnasta poikkeamiseen voi ilmetä talousarviolain perustelujen mukaan kahdella tavalla: 1) Hankintayksikön tuotteen tai palvelun laadulle tai koostumukselle asettamat vaatimukset poikkeavat huomattavasti siitä, mitä yhteishankinnalla saavutetaan tai yhteishankintaa koskeva sopimus tarjoaa tai 2) Yhteishankintaa käyttämällä hankinnan loppuhinta hankintayksikölle muodostuu huomattavasti korkeammaksi kuin kokonaiskustannus käytettäessä muuta kilpailuttamista/omaa hankintaa.

Hankintayksiköiden, Hansel Oy:n tai valtiovarainministeriön näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista, että virastoja, ministeriöitä ja laitoksia koskevat yhteishankintavelvoitteet ovat jakautuneet näin moneen eri lähteeseen (talousarviolaki, valtioneuvoston asetus, valtiovarainministeriön päätös, valtiovarainministeriön kirje). Siksi valtiovarainministeriön kirjeen sisältö yhteishankintamenettelystä poikkeamisesta tuodaan osaksi valtiovarainministeriön päätöstä.

Lisätään päätökseen kirjaus, että tilanteessa, jossa virasto tai laitos toteuttaa yhteishankittavien tuotteiden ja palveluiden hankinnan erityisen syyn perusteella muulla tavalla kuin talousarviolain 22 a §:n tarkoittamaa yhteishankintaa käyttämällä, sen tulee yksilöidä yhteishankinnasta poikkeamisen perusteena oleva erityinen syy hankintaa koskevassa päätöksessä tai sen liitteessä

Perustelut kirjauksen lisäämiseen ovat samat kuin edellisessä kappaleessa

Huomioidaan vastuullisuus valtionhallinnon yhteishankinnoissa

Kansallisen julkisten hankintojen strategian mukaan Suomi tavoittelee edelläkävijyyttä julkisten hankintojen vastuullisuudessa. Tätä tavoitetta edistetään osaltaan kirjaamalla päätökseen, että yhteishankittavien tuotteiden ja palveluiden kilpailuttamisesta on huomioitava vastuullisuus- ja kestävyystavoitteet sekä mahdollisuuksien mukaan innovaatiotavoitteet. Kirjauksen mukaan päävastuu vastuullisuus- ja kestävyystavoitteiden asettamisesta ja seuraamisesta on yhteishankinnan hankintayksiköllä (Hansel Oy).

4 Ehdotus ministeriön päätökseksi

Valtiovarainministeriön päätökseen ehdotetaan seuraavia muutoksia:

1 §:ää olisi tarkoitus muuttaa seuraavasti:

1 momentissa luetellut yhteishankintoina hankittavat tuotteet ja palvelut kuvataan käyttäen yhteistä eurooppalaista hankintanimikkeistöä eli CPV-luokittelua. Päätöksessä mainittujen tuotteiden ja palveluiden kuvaamiseen käytetään CPV-luokittelun pääasainastoa.

Listasta yhteishankittavista tuotteista ja palveluista muokataan siten, että kohdasta 2 poistetaan *2a täyttö- ja suoratoimitukset*, muokataan kohtaa 1a muotoon *sähkö ja siihen liittyvä salkunhoito*, muokataan kohtaa 3 *Tietokoneet ja tietotekniset laitteet, ja niiden*

osat ja tarvikkeet siten, että poistetaan alakohdat *a tietokoneet (työasemat ja kannettava)* ja *b näytöt*, muokataan kohtaa *4 Ajoneuvot ja ajoneuvopalvelut* siten, että poistetaan alakohdat *a henkilöautot ja tila-autot (myös erityistarkoituksiin muutettavissa olevat)*, *b paketti-autot ja niiden alustat, pick-up-autot ja pikkubussit (myös erityistarkoituksiin muutettavissa olevat)*, *c maastoautot ja nelivetoautot (myös erityistarkoituksiin muutettavissa olevat)* ja *d kevyet kuorma-autot (<6 t)* ja korvataan nämä uudella alakohdalla *a ajoneuvolain (82/2021) 2 luvun Ajoneuvojen luokitus 20 - 41 §:ssä määritetyt ajoneuvot*, muokataan kohtaa *6c leasingpalvelut (tietokoneet, tietotekniset laitteet, toimistokoneet ja -laitteet, toimistokalusteet ja ajoneuvot)* siten, että siirretään ajoneuvojen leasing-palvelut omaksi kohdaksi *6d Ajoneuvojen leasing-palvelu ja siihen liittyvä korjaus-, huolto- ja muut palvelut* ja lisätään kohtaan 6 uutena kohtana *6e kielipalvelut*.

2 §:ää olisi tarkoitus muuttaa seuraavasti:

Lisätään uusi 2 momentti, jossa selvennetään valtionhallinnon yhteishankintojen kehittämistyön rooleja ja vastuita. Kirjataan momenttiin, että valtionhallinnon yhteishankintojen kehittämisestä vastaavat valtiovarainministeriö ja Hansel Oy. Kehittämisestä vastaa valtiovarainministeriön ja Hansel Oy:n yhteinen yhteishankintojen koordinoitiryhmä, jossa on tarvittaessa mukana myös virastojen edustus. Valtiovarainministeriö ja Hansel Oy tekevät päätökset yhteishankintojen kehittämisestä koordinaatioryhmän suositusten mukaisesti.

Lisätään uusi 3 momentti, jonka perusteella yhteishankintayksikön (Hansel Oy) on kilpailuttava päätöksen 1 §:ssä tarkoitetut yhteishankittavat tuotteet ja palvelut pääsääntöisesti puitejärjestelyin. Momenttiin kirjataan myös, että puitejärjestelyn rinnalle Hansel Oy voi perustaa myös dynaamisen hankintamenettelyn. Lisäksi erikseen tunnisteituissa tuotteissa ja palveluissa Hansel Oy:n on mahdollista perustaa hankintaa varten pelkkä dynaaminen hankintamenettely. Hansel Oy päättää tapauskohtaisesti vain dynaamisen hankintamenettelyn kautta tehtävistä kilpailutuksista kuultuaan asiassa ensin valtiovarainministeriötä.

Lisätään uusi 4 momentti, jonka perusteella yhteishankintayksikön (Hansel Oy) on mahdollista tehdä erilaisille käyttäjäryhmille omat erilliset puitejärjestelyt, silloin kun tämä katsotaan valtiovarainministeriön, Hansel Oy:n sekä asianosaisten virastojen näkökulmasta tarpeelliseksi. Päätöksen erillisestä puitejärjestelystä tekee Hansel Oy kuultuaan asiassa sekä valtiovarainministeriötä että ao.virastoja.

3 §:ää olisi tarkoitus muuttaa seuraavasti:

Lisätään kohdaksi 3 (a-c) ja 4 (a-b) valtiovarainministeriön ohjauskirjeen (VM 31/01/2006) mukaiset ehdot, joiden perusteella virasto tai laitos voi käyttää päätöksessä määrättyjen tuotteiden ja palveluiden hankintaan muutakin kuin yhteishankintasopimusta. Uudet kohdat ovat seuraavat:

3) viraston tai laitoksen tuotteen tai palvelun laadulle tai koostumukselle asettamat vaatimukset poikkeavat huomattavasti siitä, mitä yhteishankinnalla saavutetaan tai yhteishankintaa koskeva sopimus tarjoaa. Tämä voi ilmetä esimerkiksi seuraavilla tavoilla.

a) tuotteen tai palvelun laatueroa silloin, kun yhteishankinnan sopimuksen mukaisen tuotteen tai palvelun laatu eroaa sen käyttöön liittyvien olennaisten tekijöiden kohdalla hankintayksikön tarvitseman tuotteen laatusastosta.

b) tavaran tai laitteen koostumuksen erona silloin, kun hankintayksikkö hankkii tavaran tai laitteen erityiseen käyttötarkoitukseen kuten tutkimukselliseen tai opetukselliseen käyttöön

c) kehitysyhteistyöhankkeita koskevissa hankinnoissa ja tilanteissa, jossa tuotteen tai palvelun hankinta tehdään ulkomailla olevaan toimipaikkaan.

4) virastolle tai laitokselle muodostuva yhteishankinnan loppuhinta on huomattavasti korkeampi kuin saman hankinnan kokonaiskustannus käytettäessä muuta kilpailuttamista tai omaa hankintaa. Tämä voi ilmetä seuraavilla tavoilla.

a) yhteishankinnan kustannusten ovat hankintayksikölle merkittävästi korkeammat kuin muulla tavalla toteutetun hankinnan kokonaiskustannukset (mukaan lukien elinkaari- ja prosessikustannukset)

b) tuotteen tai palvelun toimittajan käyttämän joitakin valtionhallinnon yksiköitä koskevan erikoishinnoittelun perusteella, mikä käytännössä takaa hankintayksikölle muita valtion yksiköitä huomattavasti alhaisemman hintatason (esim. ohjelmistojen oppilaitoshinnoittelu oppilaitoksille ja yliopistoille).

Lisätään uudeksi momentiksi 2 valtiovarainministeriön ohjauskirjeen mukainen ehto, että jos virasto tai laitos toteuttaa 1 §:ssä tarkoitettujen yhteishankittavien tuotteiden ja palveluiden hankinnan erityisen syyn perusteella muulla tavalla kuin talousarviolain 22 a §:n tarkoittamaa yhteishankintaa käyttämällä, sen tulee yksilöidä yhteishankinnasta poikkeamisen perusteena oleva erityinen syy hankintaa koskevassa päätöksessä tai sen liitteessä. Hankintapäätökseen tulee sisällyttää yksilöity selostus erityisestä syystä ja sen todentamista tarkentava selvitys, jonka perusteella toimenpide on yksityiskohtaisesti arvioitavissa muun muassa toimintaan kohdistuvissa tarkastuksissa.

Muutetaan 4 §:ää seuraavasti:

Luodaan uusi 4 § nimellä *Vastuullisuuden huomiointi valtionhallinnon yhteishankinnoissa*. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että 1 §:ssä tarkoitettujen yhteishankittavien tuotteiden ja palveluiden kilpailuttamisesta on huomioitava kansallisen julkisten hankintojen strategian vastuullisuus- ja kestävyystavoitteet sekä mahdollisuuksien mukaan innovaatiotavoitteet. Päävastuu vastuullisuus- ja kestävyystavoitteiden asettamisesta ja seuraamisesta on yhteishankinnan hankintayksiköllä (Hansel Oy).

5 Voimaantulo

Säädösmuutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan x.x.2022.